

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De methodo suauitatis. Capvt XXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

De mixtura celeritatis cum suauitate.

CAPVT XXXVII.

Gorgon animal.

Hector.

Hom. Il. 8.

γοργος.

γοργόπιος.

καδός αλ-

μυρον κί-

νυτικόν.

Plus symp-

lib. 8. q. 8.

Pulchritu-

do lenta.

Oratio cum

forma con-

feratur.

Demosth.

πρὶ 59.

γοργόπιος.

exempla.

Alexander Myndius poetarum figmenta missa faciens, Gorgona animal esse ait quoddam Libyæ quod visu perimat, si quem discussa iuba aspexerit, quod poetarum fabulis locum dedit, qui Gorgonas Phorcys, & Ceti filias terribili aspectu finxerunt. Ex eo γοργόπιος dicuntur trucibus oculis præditi, qui δικάπυρον πολὺ καὶ εἰδένον habeant. Talis Hector memoratur ab Homero. Γοργόπιος δὲ ἔχων ἠδὲ βροτολογίῃ Ἀρηθῶ. Ab oculis translatus est à stylo. Nam stylus Γοργόπιος appellatur, volubilis, & celer, qui ad pulchritudinem orationis cōducit vel maxime. Nam cum suauitas mollem illam, & pellucidā orationē faciat, ne quid peccet mollitio, Γοργόπιος præbet & viam quādam vegetam inspirat. Sicut igitur corporis pulchritudo lenta quædā, & prorsus muliebri non placet, sed vt quæ in viragine Atalanta, apud Aelianū trucis aliquid habeat suauitatis: simili profectō ratione, si totus stylus summa teneritudine mollesceret, nihil haberet dignitatis, quo fit, vt vibratis sententiolis acueudus sit, & distinguendus, & hoc τὸ γοργόν, καὶ ἐκ βήτορος nominatur. Tale est illud Demosthenis. Νῦν δὲ κακοδαμόνιστι γὰρ ἄνθρωποι, καὶ ὑπερβαλλόντων ἀνοίῃ: πανόγνε, ἀλλ' ἕως δὲ σωῶντος αὐτοῦ εἶναι. συμφύει γὰρ τῇ πόλει. Miseri profectō sunt, & ingrati homines, & vehementer Aulti, sane quidem: verum tamen eos incolumes esse oportet, nam vtile est ciuitati. Vides, vt hæc oratio suauitatem habet, cum volubilitate coniunctam.

Hæc virtus clarissima est in D. Hieronymo.

D. Hier. ad

Hiero.

Quid hoc loco γοργόπιον. Nolite credere, nolite esse securi, licet in modum stagni fufum æquor arrideat: licet vix summa iacentis elementū spiritu terga crispentur: magnos hic cæpus montes habet. Intus inclusum est periculum, intus est hostis, expedite ridentes, vela suspendite, crux anteanne figatur in frontibus: tranquillitas ista tempestas est. Simile est illud Virgilij.

Ferre cæci flammæ, dato tela, impellite remos.

Virg. 4.

Æon.

Constat autem, vt apparet acutis sententijs, verbis floridis, & inciforum crebra volubilitate.

De acrimonia, & acuto.

CAPVT XXXVIII.

Hic virtuti affinis est acrimonia, quod est acutum vellicans, quale est illud Crassi in Lamiā deformem, audiamus pulchrum puerum. At ille acutē retorfit, vulnum mihi fingere non potui, mores potui. Item Virgilij.

Acrimonia quid eius exempla.

Cantando tu illum, aut unquā tibi fistula cæca iuncta fuit.

Cicero de orat.

Plena est hoc dicendi genere oratio πρὶ 59. φάσις contra Aeschinē, ἢ μήτηρ σου τοῖς μεθ' ἡμετέροις γέμοις ἐν τῷ κλισίῳ τῷ πρὸς τῷ πρὶ 59. καλαμίτην ἤρωι χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδρείωντα, καὶ τρίτα γωνίαν ἄκρον ἔδεξε. Lete. Mater tua in porricem, aut eliso, cum calamitato herbe diurnas nuptias celebrans, pulchram statuat. & r. rtiarum actorem partium summum te educavit, & illud in ambiguo.

Virg. egl. 3.

Demosth.

πρὶ 59.

Suet. in Nerone.

Quis negotiæ Aeneæ magna de stirpe Neronem? Suscepit hic matrem, suscepit ille patrem.

Suet. in Nerone.

Alia sunt acumina grauiā, quæ & hoc genus elaboratæ orationis maxime venustat, quibus affluunt Senecæ controuersia. Sed & Patres, vt D. Ambrosius, & D. Augustinus hoc dicendi genus consecrati sunt. Sic D. Ambrosius lib. de virginibus, de sancta Agnetæ. Fuitne in illo corpusculo vulneri locus? & quæ non habuit, quo ferrum reciperet, habuit, quo ferrum vinceret. Nunc furentis mucroni militis totum offert corpus, mori adhuc neficia, sed parata, & nouum martyrij genus nondum idonea penna, & iam matura victoriæ: certare difficilis, facilis coronari: magisterium virtutis impleuit, quæ præiudicium vchebat ætatis.

D. Ambrosius.

de virginibus.

De methodo suauitatis.

CAPVT XXXIX.

Hæc suauitatis virtus spectatur, vt ceteræ, in rebus, verbis, & structura verborum. Quinque sunt, quæ in rebus pariunt suauitatem, inuisa, inaudita, noua, ad summum quæ permotionem afferunt, & moratæ sunt dicta. Noua dixi, & inaudita, idcirco res omnes fabulose placent, quibus, & summi auctores nonnunquam stylum ad aucupium volubilitatis aspergunt. Tale est illud Platonis.

Suauitatis methodus quibus rebus consistat.

Plato in conuuiuiis.

Plato in conuuiuiis.

Plato in conuuiuiis.

Plato in conuuiuiis.

Porus Me-
tidu si ius.
Abundan-
tia Pruden-
tie filia.

Sappho.

mo-
rata orat.

in te-
u
Verborum
delectus ad
suauitate.
Vide Dion.
Hal. p. 187.
ubi suad de-
scribit.
Cicero in
partitionib.
orat.

Οὗτος γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη εἰσιῶντο οἱ ἄλλοι
Dei, καὶ ὁ τῆς Μητιδὸς υἱὸς Πόρος, & quæ
sequantur de Poru filio Metidis, hoc est, vber-
tate, filia prudentiæ. Item in Phædro, quod Ci-
cædæ aliquando homines fuerint, antequam
Musæ extitissent. Proximè delectant, quæ ad
fabulas accedunt, habet tamen speciem verita-
tis, quæ dum recitantur ipsa per motione animi
instillantur suauius. Tertio loco memorantur
ab Hermogene, quæ sensu nobis sunt suauia, vt
vermiculatum syderibus cælum, Camporum
tractus, nemorum ymbra, pellucidi amnium
liquores, neruorum soni, ciborum cupediæ,
auri fulgor, micantis purpuræ decor. Hæc &
similia, dum dicuntur, placent, quia amabilem
sui speciem ingenerat. Quis ista Sapphonis nõ
libenter audiat? Ἀμφὶ δ' ὕπερ ψυχρὸν κελὰδ' αἶ-
δι ὄσδων κηλίαν, καὶ ἀβυσσομένων δ' ὄμιλον
κῶμα καταρρεῖ. Maximè autem afficiunt
ἐραλέων ἐπίνοια. Et idè Heliodori Æthiopi-
ca, & similes, qui circumferuntur libri, tam
auide leguntur, magno aliquando honestatis
dispendio.

Rerum porò nouitatem, aut voluptatem
necessariò sequitur permotio, quæ in istis nar-
rationibus sc̄lum titillat, et si deoris ipsa fue-
rit, tamen delectat: nam qui tragicos heroum
casus audiunt in theatris, ex ipsis lachrymis
hauriunt voluptatem.

Hæc autem morata oratione omnia tempe-
rari, & quasi animari oportet, hanc Græci
Rhetores ἠδὲ vocant, cuius est decorũ in per-
sonis obseruare, & ynicuique, quod mores, &
ratio vitæ postulant tribuere, qua virtute ni-
hil est in tota eloquentia artificiosius, cui ἰ-
πίνα solet annecti, quæ modestos, & ama-
biles oratoris mores demonstrat. Res conse-
quuntur verba, & numeri, de quibus ita præ-
cipit Tullius. Suaue genus erit primum ele-
gantia, & iucunditate verborum sonantium,
& lenium: deinde coniunctione, quæ neque a-
speros habeat concursus, neque disinctos, at-
que hiantes: & sit circumscripta, non longo
aufractu; sed ad spiritum vocis apto, habeatq;
similitudinem, æqualitatemque verborum, tũ
ex contrarijs sumpta verbis. Crebra crebris,
paria paribus respondeant, relataque ad idem
verbum, & geminata, atque duplicata, vel et-
iam sæpius iterata ponantur, constructioque
verborum, tum coniunctionibus copulerur,
tum dissolutionibus relaxetur.

Primum igitur præcepit, vt verba sint so-

nantia, & lenia, quod multis prosequitur Dio-
nyf. Halic. in libello περὶ σωφροσύνης ἐνομι-
των, & selecta habet exempla, quibus ostendat
antiquos in descriptione rerum suauium, atq;
amabilem lenibus vocabulis vsos, contra in
molestis, aut grauibus nomina ad materiam
accommodasse: quid istis dulcius?

ὄφλας ἠκε κόμας διακνήνῳ ἀνθεὶ ὀμοίας.
decoram

Casariam nato genitrix, lumenq; inuenta
Purpureum, & latos oculis afflavit honores.

Et illa Platonis in Axiocho, quantam ha-
bent nominum incũditatem, ἐνθα ἀφρονὶ μὲν
ὄρα παρὰ κάρσ' εὐγόνῃς βρύσει πηγάϊ δ' ὀδ' αἰ-
των καδάρων ῥέουσι. Item Ciceronis, At verò, Plato in Axiocho.
quanta maris est pulchritudo? quæ species v-
nuerfi? quæ multitudo, & varietas insula-
rum? quæ amœnitas orarum, & littorum?
quor genera, quamque disparia, partim sub-
mersarum, partim fluitantium, innatantium
belluarum; partim ad saxa nauis restis adha-
rentium. Contra in Thucidide, quod notat Ha-
licarn. & in Homero, & cæteris, pleraque de
industria inuenias austeræ, & vt ait Demet.
Phalereus ποταμῶν προσκρήνοντο εὐκίοντα.

Secundò notat structuram orationis, quæ
fermè est in isto dicendi genere, sine vllò hia-
tu, & collisione vocalium. Tales sunt Isoct. o-
rationes totæ ductiles, in quibus rarò synaïo-
phas, difficile ἰσοκοφῶν inuenias.

Tertiò notat mediocritatem periodorum,
quæ etiam ad suauitatem attinet: austerum e-
nim est & graue longis orationis anfractibus
elidere spiritum.

Postremò varias figuras dictionis enume-
rar, vt antitheses, Hæcola, anaphoras, anadiplo-
ses, &c. quæ orationi iucunditatem aspergunt,
& hæc de florido, & elaborato stylo.

De optima figura dicendi, & de decoro.
CAPVT XL.

Verum quæres, quid in tanta styli varietate
constituendum sit, & quis demum op-
timum orationem character deceat. Est illud
quidem in rebus humanis satis vsu cõproba-
tum, nihil esse omni parte beatum esse, & vt ait
Homerus. ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ ἕτερον δὲ
ἀνένευσε. Hoc ipsum in ratione dicendi con-
tingit, in qua rarò reperias orationem ex omni
parte

Exempla
suauitatis
Homerum
Odyss. 6.
Vergilium
Aen. 1.
Cic. 1. de
nat. deor.